BIZKAIKO ONDARE HISTORIKOA

Bizkaiko Foru Aldundia
Diputación Foral de Bizkaia

Andre Maria eliza (Güeñes)

Eraikina

Eraikina adibide bikaina da, aurreko mendeetan kristau komunitateek (hirikoak nahiz baserrikoak) euren beharrizanen eta aukeren gainetik egiten zituzten eraikuntzei buruz. Izan ere, eliza monumentala da, katedralen dimentsiokoa, obra handia; bertan, auzotarren hilobiak eroso gorde dira, horixe baitzen tenpluen dimentsioei buruz orientazioa ematen zuen gauza bakarra.

Gueñesko obrek, agiriek agerian jarri dutenez, mende oso bat iraun zuten, XVI. mende osoa, gero goiburukoa eta lehenengo tartea izango zenaren zimenduak ireki zirenetik. 1515ean bigarren tartea hasita zegoen, kruzerorako pentsatuta; baina hori erori egin zenez, planak aldatu eta, formula tradizionalarekin jarraitu beharrean (gotiko mailakatua, Bizkaiko Martín eta Pedro de Olabe harginak interpretatzen ari zirena), formula modernoagoa aukeratu zen, Errenazimentukoa, altuera bereko nabeak zituena. Zutabe *ugariko eliza* berri hori Juan de Rasines Kantabriako harginak proposatu zuen. Gero, lanak maisuz maisu igaro ziren (Hernando de la Vega, Miguel de la Torre, Pedro de Collado), eta azkenean, Gonzalo de Ribasek den-dena nahiko aurreraturik utzi zuen 1577an. Kanpandorrea gelditzen zen eta hori Juan de Hontañónek amaitu zuen 1587an, Bizkaiko Juan de Garitaren trazarekin; korua eta oinetako portada Juan González de Cisniegak egin zuen 1603an.

Oinplanoan, eraikinak lau tarteko hiru nabe ditu, eta nagusiaren goian bost pañoko absidea dago. Euskarriko sistema zutabeen bidezkoa da; horien gainean, gangetako arku generatrizeak erortzen dira, den-denak lau puntako izardunak, nabe nagusikoak nerbio kurbo osagarriekin aberastuak (lehenengo tartean izan ezik, bertakoak zuzenak baitira); kapera nagusiarekin modu berezian trabaturik agertzen da eta formula hori Portugaleteko Andre Maria elizan ere erabiltzen da.

Argia eremu garden eta ilun honetan sartzeko modua baino interesgarriagoa da portada, *Errege Katolikoen* estiloko elementua; Gotikoaren eta Errenazimentuaren arteko hibridoa da, oso aberatsa eta anitza, apaindurei dagokienez. Agirien bitartez, 1515ean egiten ari zirela dakigu.

Oinen portadak, beste alde batetik, pilastren arteko garaipen arkuaren formula erabiltzen du. 1603an trazatu zen eta, garai hartan, lurraldean estilo klasizista horrek ia ez zuen presentziarik.

Laburtzeko, Gueñesko Andre Maria eliza balio handikoa da, bere biografia luzean bi estilo erabili izan dituen elementu monumentaltzat: batetik, Gotikoa, mailakatua eta konpartimentuduna, hasierako planteamenduan (lehenengo tartea eta portada); bestetik, Errenazimentukoa, zutabedun elizaren edo saloiko elizaren soluzio bateratuan (alemanez, *hallenkirche*), azken hori martxan egindako aldaketa kontzeptualaren ondorioz, kruzeroa erortzearen eraginez (tenpluaren gainerako zatia). Antzeko zerbait gertatu zen Turtziozen, Elorrion eta Gernikan, Bizkaian XVI. mendeko bigarren laurdenean estiloak elkarren gainekoak izan baitziren.

Altzariak

Sakristian dagoena bakarrik kontuan hartuta (tiraderak, irudi solteak, urregintza, pintura, etab.), Gueñesko eliza arte sakroaren benetako museotzat har daiteke. Are gehiago, elizaren beraren altzari liturgikoak aintzat hartuz gero: erretaulak, batzuk oso interesgarriak.

Garrantzitsuena erretaula nagusia da, zur polikromatuan egina, aurrealde osoa betetzen duen makina; horrek zurgintzaren eta eskulturaren aldetik berez duen balioari, eskualdeko eskulturaren historiarako duen interesa gehitu behar zaio; izan ere, XVII. mendeko Barrokoko lan monumental eta goiztiarretarikoa da, horren fase gogorrean eta klasizistan. Egitura Liendoko Bartolomé Martínez eta Pedro de Sopeña maisuek egin zuten (1631-1632) eta tailak nahiz erliebeak Juan de Palacio eta Francisco Alvarezek egindakoak dira (1636-1642). Polikromia apur bat geroagokoa da, 1680koa.

Testua: José Ángel Barrio Loza.

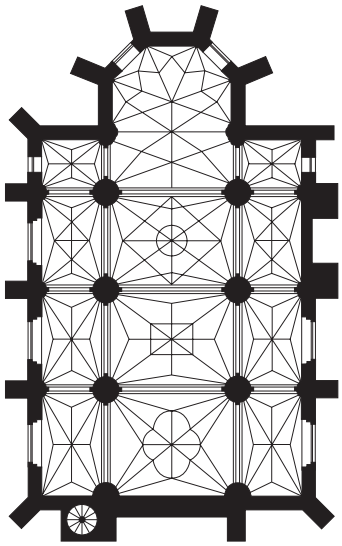

Andre Maria eliza

Güeñes. *(Euskadi plaza, 7. Gueñesko administrazio gunean, Udaletxetik hurbil).*

Bisitak egiteko ordutegia:

Meza orduetan ikus daiteke.

Hurbil dauden beste toki interesgarri batzuk:

(Güeñes)
- Urrutia jauregia. Udaletxea.
- La Quadra-Salcedo jauregia.
- Hurtado de Saracho jauregia.

(La Quadra-Güeñes)
- La Quadra dorrea.

(Sodupe)
- Farmazia.
- Romarate dorrea.
- San Bizente eliza.